

TMMOB ve Bağlı Odalarında Yapısal Değişiklik Amaçlayan “644 Sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” Üzerine

Hükümetin seçimleri ve sonuçlarını beklemezsizin kamu idari yapısını yeniden düzenlemeye, meslek odalarını işlevsiz kılmaya ve rant alanlarını genişletmeye yönelik olarak yayımladığı Kanun Hükmünde Kararnamelerle (KHK) hükümetin yeni yapısı belirlenmiş ve TMMOB ve bağlı odalarına yönelik yapısal bir düzenlemenin önü açılmış bulunmaktadır. Odamız bu konunun organları, üyeleri ve kamuoyu nezdinde tam anlaşılabilirliğine katkıda bulunmak için bir rapor çalışması yaparak konuyu kapsamlı olarak irdelemiş bulunmaktadır. Rapora Oda web sayfasından ulaşılabilir.

Burada özetle belirtmek isteriz ki, Anayasa ve ilgili Yetki Yasası'na aykırılık taşıyan düzenlemeler, “Türkiye'nin kamu idari yapısı/yönetimi” diye adlandırılan alanlarda 30 yıldan beri sürdürülen, kamuyu ve ekonomiyi serbestleştirme süreçlerine sokan yeni liberal dönüşümün TMMOB'ye ve diğer kamu kurumu niteliğindeki anayasal meslek kuruluşlarına uzandığını göstermektedir.

Bu kararname, “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının” örgütlülüğüne yönelik operasyonel bir karardır ve temsil sistemiyle karar mekanizmalarında söz sahibi olmak ve meslek odalarının kamusal yönünü yok etmeye yöneliktir. Bu kararname ve özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının Anayasal çerçevesinin yok edilmesi önerisini de içeren Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'nun (DDK) “Meslek Kuruluşları Üzerine Araştırma ve İnceleme Raporu”ndan hareketle gündeme gelmiştir.

Cumhurbaşkanlığı DDK Raporunda, “*kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ilişkin Anayasa'nın 135'inci maddesinin yeniden düzenlenmesi*” özel olarak belirtilmektedir. Yine bu raporda, “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları”nın “*idare' içinde yapılandırılmış*” olmaları eleştirilmekte ve “*Kamusal tipteki örgütlenme modeli, meslek kuruluşlarının tam anlamıyla bir sivil toplum kuruluşu haline dönüşmesini engelleyen bir ortam oluştur-*

makta (...) *mesleki örgütlenmenin mecburi, tekeli ve hiyerarşik yapısını da pekiştirmektedir*” denilmektedir. DDK raporu, özetle, Anayasal meslek kuruluşlarının idari, iç işleyiş, mali yapı, üyelik, genel kurullar ve seçim sistemlerinin değiştirilmesini Bakanlar Kurulu ve ilgili bakanlıkların önüne görev olarak koymuştur.

Söz konusu KHK'ler ve bizi doğrudan ilgilendiren “644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”nin dayanağı olan “6223 sayılı Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu”nun iki ana amacının bulunduğunu ve bu amaçların TMMOB'ye yönelik düzenlemelere dayanak oluşturamayacağını öncelikle belirtmek gerekir. Zira Yetki Yasası'na bakıldığında: “Bu kanunun amacı, kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, etkin, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere;

- “Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımının yeniden belirlenerek”
- Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere, bunların atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin konularda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermektir”

denildiğini görüyoruz. a bendinin alt fıkraları da

- “1) Mevcut bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, *anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine,*
- Mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgililerinin yeniden belirlenmesine veya bunların mevcut, birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıklar bünyesinde hizmet birimi olarak yeniden düzenlenmesine,*

- 3) Mevcut bakanlıklarla birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesine, taşrada ve yurt dışında teşkilatlanma esaslarına” dairdir.

Bu noktada, öncelikli olarak, TMMOB'nin bakanlıklarla ilişkisinin “*anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkileri*” kapsamına girmediğini belirtmeliyiz. Aynı şekilde bakanlıklar ile “*Mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgililerinin yeniden belirlenmesi*” de TMMOB'yi kapsamamaktadır. Zira bizim kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları olarak yürüttüğümüz kamusal hizmetlerin, bakanlıkların ana hizmetleriyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, anayasal bir çerçevede hizmet bakımından özerk, yerinden yönetim usulüyle Türkiye'nin kamu idari yapısı içinde yer almaktadır.

Kısaca söz konusu Yetki Yasası, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin 12. maddesinin 1) bendinde yer verilen, “*Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetleme*”ye ilişkin bir yetki içermemektedir.

Diğer yandan 644 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmış olan 180 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin bakanlıkların görev tanımlarına ilişkin düzenlemeler bakımından karşılaştırmasını yaptığımızda, ilk göze çarpan, geçmişte Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ağırlıklı kamu yapılarına ilişkin bulunan görevlerinin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile kamu yapıları dışında kalan yapıları da kapsayacak şekilde genişletilmiş olmasıdır.

Bakanlıkların görev tanımları bakımından en önemli farklılık ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yetkilerinin, genel olarak yerleşme, çevre, yapılaşma ve imar gibi alanlarla ilgili ve bu alanlarda faaliyet gösteren meslek odalarının görev, yetki ve sorumluluklarını da kapsayacak şekilde genişletilmiş olmasıdır.

Yürürlükten kaldırılmış olan 180 sayılı KHK'de, Bakanlığın görev alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla dahi de olsa, ilgili meslek odalarının mevzuat düzenlemelerinin yapılması

ve denetlenmesi gibi herhangi bir görev tanımlanmamıştır.

Ve Anayasa'nın 135. maddesinin birinci fıkrasında;

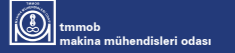
“Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları; belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun

olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir” hükmüne yer verilmiştir.

Anayasa'nın 123. maddesinde de;

- “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.
- İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.
- Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulur” hükmü yer almaktadır.

İşte TMMOB de tam da bu çerçevede içinde, Anayasa'nın 135. maddesinde tanımlı kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşu olarak, 6235 sayılı Yasa'yla kurulmuş, görev, yetki ve sorumlulukları bu Yasa'da düzenlenmiş bir kamu tüzelkişisidir. TMMOB'ye bağlı meslek odaları da 6235 sayılı Yasa'nın açıkça verdiği yetkiye dayalı olarak kurulmuşlardır. TMMOB ve bağlı odalar ayrıca, Anayasa'nın kamu tüzelkişilerine kendi görev alanlarını ilgilendiren konularda yönetmelik çıkartma yetkisi tanıyan 124. maddesi uyarınca iç işleyişlerini ve mesleki denetim süreçlerini düzenlemektedirler.

“Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”
Üzerine Oda Görüşü

Anayasa'nın 123. maddesinde yer alan idarenin kuruluş ve görevlerine ilişkin esaslar çerçevesinde, Bakanlıklar merkezden yönetim, meslek kuruluşları ise yerinden yönetim esasına dayalı idari kuruluşlar olarak nitelenmektedir.

Merkezi idare ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki vesayet denetimine ilişkin en temel husus, vesayet denetimine tabi yerinden yönetim kuruluşlarının “kamu tüzel kişiliği” ve “özerklik” gibi iki asli unsura sahip olmalarıdır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na meslek odalarıyla ilgili verilen görevler ise, Anayasa'nın 135. maddesinde yer alan “kanunla kurulma” ve “Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurulların kanunla düzenleneceği esası” ile vesayet denetimine ilişkin Anayasa ve İdare Hukuku ilkelerine açıkça aykırılık taşımakta, yerinden yönetim kuruluşu olmanın “kamu tüzel kişiliği” ve “özerklik” şeklindeki asli unsurlarını zedelemektedir.

Nitekim 644 sayılı KHK'nin 12. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendinde yer alan “Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilere ve özel hukuk tüzel kişilerine ait her türlü yapıların denetlenmesinde görev alan mimar ve mühendisler ile yardımcı kontrol elemanlarını denetlemek, ilgili idareler ile denetim ve müşavirlik kuruluşlarınca denetlenmesini sağlamak”; ile (ı) bendinde yer alan “Bakanlığın görev alanına giren konularla ilgili olarak mimarlık ve mühendislik meslek kuruluşlarına ilişkin mevzuatı hazırlamak ve bunları denetlemek” görev ve yetkileri, “kanunla düzenleme” kuralına aykırılık teşkil ettiği gibi, ayrı bir kamu tüzel kişisi olan meslek odalarının yerine geçerek mevzuat düzenleme anlamını içermekte ve vesayet ilişkisini çok çok aşan, hiyerarşik bir ilişkiye tekabül etmektedir.

Özetle, meslek odalarının kuruluş ve işleyişiyle ilgili mevzuatın mutlaka yasa düzeyinde yapılması gerektiği Anayasa hükmüdür. Bu nedenle, meslek odalarının kuruluş ve işleyişine ilişkin herhangi bir mevzuatın hazırlanması yetkisinin bir bakanlığa devredilmesi olanağı bulunmamaktadır. Bu nokta, bizim hukuki dayanaklarımız ve haklılığımıza işaret etmektedir.

Bırakalım şu anki 644 sayılı KHK'deki mevzuatımızı değiştirmeye yönelik hususları, TMMOB Yasası bile değiştirilse, o da Anayasa'ya aykırılık oluşturacak ve bu kez Anayasa'nın 123, 124 ve 135. maddelerinin değiştirilmesi gerekecektir.

Bu noktada TMMOB ve odalarımızın, bu konunun her evresine uygun bir hukuk mücadelesi yürüteceğini ve “yeni Anayasa” konusunda TMMOB Seçim Bildirgesi'nin sonunda yer alan “TMMOB nasıl bir anayasada uzlaşır?” başlığı altındaki 57-59. sayfalarda yer alan belirlemelerin bizler açısından vazgeçilemez olduğunu belirtmek isteriz. Zira yeni anayasa girişiminin demokrasi ve özgürlüklerle bir ilgisi yoktur. Yeni anayasa girişimi, yeni liberal serbest piyasa düzeninin anayasal statüye kavuşturulması çabası olarak gündeme gelmektedir. “Yeni anayasa” bahsinde egemen siyaset alanındaki bütün “uzlaşma” arayışlarının tamamen dışında kalarak, gerek doğrudan bizleri gerekse doğrudan ülkemizi ve halkımızı kemiren liberalleştirme felsefesine güçlü bir şekilde “dur” demelidir.

TMMOB
Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Makina Mühendisleri Odası Asansörlere Ait Makina Mühendisliği Hizmetleri Yönetmeliği 29 Temmuz 2011 tarih 28009 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandı.